

Peczöli Ákos
Az izraeli hadsereg és titkosszolgálatok vázlata

Izrael Állam, és általában a világ zsidóságának léte és sorsa a történelem legérzékenyebb társadalmi-politikai kérdései közé tartozik, és mint ilyen, érdemes további vizsgálatra.

A történelemben valószínűleg nincs még egy ilyen ország, amely addig diaszpórában élő népét ért trauma után tudta volna megvalósítani vízióját, küldetését és imázsát, biztosítani fennmaradását, továbbá markáns túlerő ellen sikerrel megvédeni területi integritását több alkalommal is.

A szerző jelen dolgozat témájaként a modern zsidó állam fennállásának egyik pillérét, az erőszakszervezeteket, ezek közül kiemelten a hadsereget és a titkosszolgálatot vizsgálja. A sűrűn kutatott téma aktualitását az adja, hogy a közel-keleti térség egyik legerősebb és legaktívabb katonai hatalma továbbra is Izrael, valamint a konfliktusokban szerzett izraeli tapasztalatok kevés változtatással hasznosíthatóak a világ jelenlegi válsággócaiban.

A dolgozat csak a szükséges mértékben nyúl vissza a zsidó identitást alapjaiban meghatározó vallási-kulturális tanításokhoz, és máig élő példát adó történelmi eseményekhez.

A dolgozat alaptézise, hogy Izrael léte 1948-tól kezdve látszólag egyike a politikatörténelem egyik nagy rejtélyének, ehhez mért csodálatot váltva ki a világ túlnyomó részén. A tudomány racionalitása segítségével azonban az állam sikere elemeire bontható, és meghatározhatóak fennállásának építőkövei.

Nézetem szerint a fő elemek;

1. az ország biztonságot előtérbe helyező víziója, küldetése és imázsa,
2. az ennek fennmaradását biztosító külpolitikai támogatás biztosítása,
3. a nagyhatalmak támogatását élvező, az anyagi alapokat biztosító modern gazdaság,
4. és a hatékony erőszakszervezetek.

Az első elem a zsidó diaszpóra és a holokauszt öröksége. A több ezer éves szétszóratottságban is az asszimiláció elleni harc egyik eszköze volt az önazonosság megőrzésében a vallás, és kiemelt helyen a Jeruzsálem iránti vágyakozás¹.

A vallás megtartó ereje, és a belőle származó kitaszíttottság több ezer éves spirálja összefogta a zsidó népet, bárhol is volt a világban. A közösségek első dolga volt zsinagógát emelni, ez szolgált templomként és iskolaként.

A judaizmus vallása egyik fő céljaként már 3000 évvel ezelőtt, Izrael elhagyása után megfogalmazta a visszatérés vágyát, melyet a nép a diaszpórában őrzött. E hit avatta szent várossá Jeruzsálemet, ahogy a széder-esti ima szól; „Jövőre Jerzsálemben²”. A város első független zsidó állam és a 19. századi zsidó vallásfilozófia egyik központja volt. „Ha elfelejtelek, Jeruzsálem, benujjon meg a jobb kezem” szól az ima, érdekesség, hogy a Tanah (az Ószövetség általános héber elnevezése) 669-szer említi a város nevét, és ezen felül még 154-szer a Cion szót, amely hol a várost, hol az egész országot jelképezi.

A holokauszt története terjedelmi és tematikai korlátok miatt nem idézhető e helyütt fel, annyit azonban érdemes megjegyezni, míg az antiszemita indíttatású jogkorlátozó intézkedések végigkísérik a zsidóság történelmét (ezzel is egyfajta lelki gettóba taszítva), kevés példa volt a történelemben ennyire átgondolt és szisztematikus, iparszerű népiirtásra. A mintegy 6 millió zsidó kiirtása (összehasonlításképpen: kicsivel kevesebb, mintegy 5,5 millió

¹ Hetek. http://www.hetek.hu/hatter/200210/a_kitorolhetetlen_nev_letoltés_ideje: 2010. március 16.

² „Hasana haba be-Jerusalaim” Daniel Pipes. http://www.danielpipes.org/1096/az-iszlam-igeny-jeruzsalemre_letoltés_ideje 2010. március 16.

fő Izrael mai zsidó lakossága³), az állam örökké fájó sebe, és az összetartozás egyik - politikai ultima ratio-ként is használt - gyökere.

A mai Izrael erkölcsi erejéről és felfogásáról azonban sokat elárul kevésbé vidám, de annál tanulságosabb Maszada-erőd története⁴. Az erőd elrejtőzött túlélői által elmesélt történetet Josephus Flavius jegyezte le. A legenda szerint a Második Templom lerombolása után a római légiók elől menekülő zsidók a könnyen védhető „kígyó-ösvény” kivételével megközelíthetetlen Maszada-erődbe menekültek. Noha a bentlakók reményei szerint a rómaiak nem ítélik fontosnak az erőd bevételeit, a felkelők megbüntetés prioritást élvezett a hódító birodalom részéről. Közel három évig ostromállapotban tartottak ki, a megadás a férfiaknak rabszolgaságot, a nőknek rabszolgaságot és prostitúciót hozott volna. Ugyan a zsidó vallás szigorúan tiltja az öngyilkosságot, vezetőjük Eleázár ben Jair (Elazar ben Yair) végső beszédében ezt javasolta a szolgaság helyett;

„Mi voltunk az elsők akik fellázadtak (Róma ellen), és mi vagyunk akik utolsóként harcolnak, és nem tudom, csak isteni adománynak tekinteni, hogy hatalmunkban áll bátran és szabadon meghalni.... A gyalázat előtt asszonyaink, és a szolgaság előtt gyermekeink haljanak meg inkább, és miután megöltük őket, legyen adományunk, hogy egymást is megöljük”

A beszéd után megölték az asszonyokat és gyermekeket, majd végeztek magukkal is. A történet a kompromisszumképtelen szabadságszeretet tanítása, a hadsereg katonái itt mondják el a híres esküt: „Maszada nem esik el még egyszer⁵”

Az állam víziója így minden zsidónak demokratikus otthont nyújtani, ahol félelem nélkül identitása megvallásával élhet, gyakorolhatja vallását és emberi jogait.

A második, közvetett ok a külpolitikai támogatás stabilitása; Izrael a regionális térben történelmi, vallási, és ezekből fakadóan politikai okok miatt nem játszhat szerepet. Az ország hiába kötött ugyanis békeszerződést a szomszédaival, a környező államok többségében az ideológiai széljárás változásával együtt mozog a kooperációs szint is.

Izrael Állam (az ország nemzetközi viszonyaiban így határozza meg magát, מְדִינַת יִשְׂרָאֵל, *Medinat Yisra'el*, The State of Israel⁶, elválva a vallási színezetű Izrael Földje, Erec Izrael megnevezéstől) így léte nagyban függ a szimpatizáns, vagy legalábbis elfogadó hatalmak számától és hozzáállásától és támogatásának mértékétől.

A legnagyobb és legbőkezűbb szövetséges természetesen az Egyesült Államok⁷, a viszony kezdete még a hidegháborús időkre vezethető vissza. Némi leegyszerűsítéssel a Szovjetunió és az Egyesült Államok közül kellett pártfogót választani, és az alapvetően szocialista irányultságú állam nem magától értetődően kötött ki a nyugati hatalmak oldalán. Az egyik tényező a nagyhatalmak zsidósághoz való hozzáállása volt, a befolyásos amerikai közösség anyagiakban is megmutatkozó szimpátiájáról biztosította Izraelt.

A harmadik az állandó technológiai fejlesztési kényszer, amely a gazdasági fejlődés útjait is kijelöli. Az ország gazdasága modern, sok lábon áll, fokozatosan visszaszoruló állami jelenlét, és erős high-tech szektor jellemzi⁸. A humán erőforrás több mint 7 millió állampolgárból áll, ebből az aktívak száma 2,7-3 millió fő, a mezőgazdaságban 2.6%, az iparban 32% és a szolgáltató szektorban 65,4%⁹ dolgozik. Analfabetizmus gyakorlatilag nincs, a bevándorlók

³ U.S. State Department. <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/3581.htm#econ> letöltés ideje: 2010. március 16.

⁴ Jewish Virtual Library. <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Judaism/masada.html> letöltés ideje: 2010. március 16.

⁵ "Masada shall not fall again."

⁶ Wikipedia. <http://en.wikipedia.org/wiki/Israel> letöltés ideje: 2010. március 16.

⁷ Josszi Melman - Dan Raviv: *Igaz barátok, Az amerikai - izraeli szövetség valódi története* Budapest, Osiris, 1997.

⁸ U.S. Department of State. <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/3581.htm#econ> letöltés ideje: 2010. március 16.

⁹ CIA World Factbook. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/is.html> letöltés ideje: 2010. március 16.

biztosította nyelvi sokszínűség az állami és a magánszféra külkapcsolataiban kínál előnyöket. A várható élettartam a férfiaknál 78,6 év, a nőknél 83 év. Az ország 2009. évi hazai összterméke (GDP) 207 milliárd dollárt tett ki, ezzel közel harmincezer dollár esik egy főre. A gazdasági növekedés a 2009-es világválság miatt a szokásos 4-5%-ról 0,5%-ra csökkent, 7,4%-os munkanélküliségi rátát hozva, és a népesség több mint 23%-át a szegénységi küszön alá taszítva. Beszédesebb adat, hogy szinte bármi is történjen a védelmi kiadások magasak, a 2006-os hadi költségvetés a GDP 7,3%-a volt, ezzel a világranglista 6. helyét foglalja el, Omán, Katar, Szaúd-Arábia, Irak és Jordánia mögött¹⁰. Az arány nagyjából állandó, főbb vonalakban már csak az állandó fenyegetésnek értékelt iráni atomprogram miatt sem változott.

A fejlesztéseket közvetlen is hasznosítják a védelmi szférában, az Izraeli Hadiipari Művek (לְאִרְשִׁיל תְּיַאבְצָה הַיִּישׁעָתָה - שׁעָתָה, IMI - Israel Military Industries Ltd.) a legjelentősebb, teljes termékskálával rendelkező szereplője, a légi rakétarendszerektől egészen a testpáncélig. A legismertebbek talán az Uzi géppisztoly-család és a filmsztár Desert Eagle, a szakértők körében a Negev, Galil, Tavor, Baby Eagle típusok is¹¹ közkedveltek.

A békevágy és az üzlet azonban sokszor kioltják egymást; a „békegyáros” Egyesült Államok, a hadiállapotban levő Izrael és arab szomszédai a globális, nyugati irányítású fegyverpiac legnagyobb fogyasztói.

Az izraeli ipar K+F szegmensének nem csekély része a hadiipari fejlesztésekben érdekelt, nem is meglepő hát, hogy a hagyományos fegyverek szállítási piacán a 12. helyen áll, az USA, Oroszország, Franciaország, Nagy-Britannia, Németország, Hollandia mögött.

A konkrét adatok szerint Izrael 1996-2000 között 864 millió dollár értékben adott el, és háromszor annyit 2,890 millió dollárt költött védelmi felszerelésekre¹². A háborús haszonszerzés a haditechnológia és licenszei ellenőrizetlen-ellenőrizhetetlen terjedése odáig is vezethet, hogy a konkurenciaharc és az eladási kényszer folytán a saját fejlesztésű fegyverek adott ország hadserege ellen kerülnek bevetésre. Ironikus és félelmetes, de például az Uzi típusai nagyon kedveltek a terroristák körében.

A védelmi iparhoz lazán kapcsolódnak, de az ország elismertségét növelik a különféle biztonsági ipari kiképzésekkel foglalkozó, volt hivatásosokat foglalkoztató vállalkozások.

Az ország rendelkezik saját „közelharc”-központú harcművészettel, a Krav Maga, szó szerinti jelentése ugyanis ez. A minden sallangtól mentes küzdelmi formát a magyar születésű Lichtenfeld Imre fejlesztette ki, a kezdetben katonai harci rendszert fokozatosan igazította a különböző szférák (katonai, biztonsági, rendvédelmi, civil, junior) igényeihez, változatos képzési programokat hozva létre¹³. Az oktatási rendszer az egész világon elterjedt é közkedvelt.

Végül negyedik, az előző három elemet integráló és legjelentősebb államfenntartó ok a hatékony erőszakszervezetek léte. Izrael kapcsán az egyik legfontosabb tényező, hogy – némileg önkényesen felosztva - az szervezetek története elkülönül államalapítás előtti és államalapítás utáni periódusra.

Az államalapítás előtti korok politikai-katonai hírszolgáltató hálózatáról már a Tanah is említést tesz. Nem igényel sok bizonyítást, hol hol is találták fel a modern kémkedés-definícióknak megfelelő, állandóvá szervezett tevékenységet. A térség geopolitikai adottságai szinte kiáltanak a jelzőrendszerek után, AsszírIA, Babilon mellett a fenyegetett zsidó törzsek is felismerték a taktikai előrelátáshoz szükséges adatok igényét.

¹⁰ CIA World Factbook. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2034rank.html?countryName=Israel&countryCode=is®ionCode=me&rank=6#is> letöltés ideje: 2010. március 16.

¹¹ Israeli Military Industries. <http://www.imi-israel.com/> letöltések ideje: 2010. március 16.

¹² Gideon Burrows: *A fegyverkereskedelem* HVG-könyvek, 2003.

¹³ IKMF-Hungary. <http://www.krav-maga.hu/index.php?page=krav-maga-tortenet> letöltés ideje: 2010. március 16.

„Ti pedig mindnyájan hozzám járulátok és mondátok: Küldjünk embereket előre, hogy kémleljék meg nekünk azt a földet, és hozzanak nekünk hírt az út felől, a melyen felmenjünk, és a városok felől, a melyekbe bevonuljunk.

És tetszék nekem ez a beszéd, és vevék közületek tizenkét férfiút, minden törzsből egyet-egyét.

És fordulának és felmenének a hegyre, és eljutának az Eskól völgyéig, és kikémlelék azt.

És vönek kezeikbe annak a földnek gyümölcséből, és alá hozzák hozzánk, és hírt hozának nekünk és mondának: Jó az a föld, a melyet az Úr, a mi Istenünk ad nekünk.” Mózes Ötödik könyve; A törvény summája 1.

Mózes valószínűleg az első fennmaradt hírszerzői utasítást adta ki és kapott jelentést az eredményekről, adalék, hogy a Biblia szerint II. Ramszesz idején a zsidó törzsek kémkedéssel is foglalkoztak, majd Kr. e. 1335-ben kivándorlásuk megszervezése is a felderítéssel, kémküldéssel vette kezdetét. Tizenkét hírszerzőjük értékelése nyomán jutottak el Palesztinába (Józsué könyve 2. fejezet 1-4.). A „Királyok könyve” ugyancsak arról tudósít, hogy Dávid már trónkövetelőként is nagy fontosságot tulajdonított a pontos és kiterjedt információforrásoknak

Fentiek szerint Izrael dicsekedhet a világon a legrégebbi dokumentált kémszervezettel, a hagyomány méltó folytatói voltak a diaszpórában (galutban) élő zsidók. A különféle országokban sokrétű (háborús, önvédelmi, terrorista, szabotázsok, földalatti mozgalmak, titkos szervezkedések) és figyelemreméltó rutint szereztek a születési helyükön katonailag kiképzett zsidó származású személyek, akik a XX. században még a későbbi megszálló Nagy-Britannia hadseregében is harcoltak.

A politikai cionizmus manifesztuma a Judenstaat¹⁴ (Zsidó állam) szerint a több ezeréves üldöztetés vége a csak címben szereplő zsidó otthon megvalósítása lehet. Az 1896-ban kiadott műben a magyar származású Herzl Tivadar hitet tesz a modern zsidó állam mellett, annak minden szükséges velejárójával; főváros, modernizált nyelv, hivatásos hadsereg, magántulajdon, az egyéni vállalkozás szabadsága, állami egészségügy, decentralizált gazdaság.

Az állam megalapítására azonban a második világháború végéig várni kell, hiába az 1917. november 2-i Balfour-nyilatkozat szavai¹⁵;

„Őfelsége kormánya jóindulattal viseltetik egy Palesztinában megteremtendő zsidó nemzeti otthon gondolata iránt, és legjobb igyekezetével azon lesz, hogy a cél valóra váltását megkönnyítse.”

A Cionista Világszervezet válaszul 1918 tavaszán Cionista Bizottságot hozott létre Palesztinában, ez gyakorlatilag második közigazgatásként funkcionált. A helyi zsidóság élete azonban nem lett könnyebb, kristálytisztán kiütközött, hogy a zsidó-arab együttélés biztosítása a rögtönző és esetlegess angol közreműködéssel kivitelezhetetlen.

Az európai zsidóüldözések kezdetekor meginduló intenzív migráció kezelésére, a zsidóság több sikertelen tárgyalási kísérlet és a bevándorlás korlátozása után sajátos taktikát dolgozott ki; egyszerre harcoltak az angolok mellett és ellen, 30 ezer palesztin zsidó a közel-keleti fronton a szövetségesek kötelékében, eközben nem hivatalos önvédelmi szervezetük, a Hagana a hátszágba folyamatos szervezéssel áramoltatta be az illegális bevándorlók tömegeit.

Az első lépést is ekkor teszik az Egyesült Államok irányába, az amerikai cionistákkal elfogadtatják a Biltmore-programot, a palesztin haza megalakításának elvét. A széles

¹⁴ Theodor Herzl: Judenstaat. http://www.zionism-israel.com/js/Jewish_State_tc.html letöltés ideje: 2010. március 16.

¹⁵ The Balfour Declaration. <http://www.mfa.gov.il/MFA/Peace+Process/Guide+to+the+Peace+Process/The+Balfour+Declaration.htm> letöltés ideje: 2010. március 16.

platformú szervezetek természetéből automatikusan következett, hogy a belső ellenzék megjelenése átrendezte az erővonalakat. A revizionista cionisták, Zeev Zsabotyiskij vezetésével terrorakciókig is elmenő konfrontációval látták biztosítottnak a zsidó haza megalapítását. London lassan belátta a helyzet tarthatatlanságát, és a felelősség megosztására bevonta az Egyesült Államokat is, közös vizsgálóbizottságot nevezve ki. A Grady-Morrison bizottság javaslata százezer bevándorlási engedély kiadását javasolta a holokauszt túlélőinek, és kétnemzetiségű föderatív államszerkezetet. Minthogy a Fehér Ház nem vett részt rendőri, békefenntartó akciókban az angolok magukra maradtak a fokozódó terrorista tevékenységgel a térségben. A biztonsági helyzet romlásáért nem kis részben a Menahem Begin nevéhez köthető Irgun (Nemzeti Katonai Szervezet) és az Abraham Stern dirigálta Lehi (Izraeli Szabadságharcosok) vagy Stern-csoport voltak a felelősek.

1945-ben 550,000 zsidó tartózkodott Palesztinában, az összterület 5.5%-át birtokolva, ám ez a művelhető földterületek 13%-át jelentette. A betelepülés a tengerparti sávokon túl már célba vette a stratégiai jelentőséggel bíró helyeket is, minél nagyobb területet átfogva, tudat alatt készülve mind a felosztásra, mind a föld védelmére. A britek egyik utolsó, 1946-os kísérlete egy kerekasztal-konferencia volt, ám mindkét érdekelt fél távolmaradt. Decemberben, Bázelen, a cionista kongresszuson David ben Gurion álláspontja győzött, ez a mandátumterület felosztásával számolt.

A hírszerzés megszervezése a sokféle területről verbuválódott országban a közös cél érdekében viszonylag könnyen ment, bár fontos megjegyezni, hogy Izrael Állam kikiáltása előtt a hírszerzés és a hadsereg nem vált élesen szét, a korai telepések egyaránt elláttak katonai-hírszerzési feladatokat.

eredetileg a XIX. század vége felé a Poale Cion (Cion munkásai) kebelén belül hozták létre a védelmi egységeket. Az elkötelezett tagok tevékenysége ekkor információgyűjtésben és csekélyke védelemben merült ki, egészen az Edmond Rothschild finanszírozta betelepülésig. A frissen elfoglalt területen 1909-ben a Hasomér (Örködők) vigyázta a nyugalmat és ernyőszerkezete volt számos, különböző vérmérsékletű versengő ideológiának. A szervezet 1925-ben megszűnt, de szocializációs hatása és befolyása megmaradt, majd Chaim Weizman és William Stephenson, az angol titkosszolgálat ügynöke adott lökést az organizációs munkához. Az önvédelmi jellegű Hagana is felismerte a hírszerzés fontosságát és preferáltan kezelte, főleg az arab csapások elhárításában számított ügynökeire.

Egyre több radikális, cselekvést sürgető vélemény kísérte a Hagana tetteit, végül a defenzív profilt megelégtelve Vladimir Zsabotyinszkij a terror útjára lépett, az Irgun Cvai Leumi vezetőjeként több támadást vezetett az angolok ellen. Legnagyobb akciójuk huszonkét RAF (Royal Air Force – angol Királyi Légierő) repülőgép felrobbantása volt. Helyettese Abraham Stern is kialakította saját bázisát LEHI (Lohamei Herut Izrael) néven és terrorban nem maradt el korábbi főnöke mögött.

A „hivatalos vonal” hirtelen nem várt támogatást kapott az angol Ordin Wingate kapitánytól, sokat fejlődve taktikában és hatékonyságban. 1940-ben megalakul a SAI, a Hagana hírszerzése. A lassan terjeszkedő titkosszolgálat természete folytán mentesült két tipikus problémától;

- nem kellett kételkedni emberei lojalitásában és megbízhatóságában. A menekültek, a holokauszt túlélői fejében meg sem fordult a hazaárulás gondolata. A belső elhárítást így kevesebb munka terhelte, a felszabaduló kapacitásokat a főtevékenységre lehetett fordítani.

- másodsor a területileg még mindig tagolt népnek majdnem mindenhol volt legalább egy használható embere, aki készséggel ajánlott fel infrastruktúrát és segítséget a műveletekhez.

Az kényszer által életre hívott szervezett így már jóval az állam hivatalos megalakulása előtt sikeresen tudott működni. A zsidó önvédelem korlátozott erőforrásainak tudatában

szervezettségre és optimalizálásra törekedett, amely leküzdhetetlen előnyt jelentett a kevésbé jól szervezett, bár szignifikáns túlerővel rendelkező arab hatalmakkal szemben.

1948. május 14-én létrejön Izrael Állam, és a világ egyik újabb válsággóca, az „elidegenedés övezete”¹⁶. A palesztin történelem ezt a napot¹⁷, tágabban az időszakot¹⁸ csak „al-Nakba”, a katasztrófa napjaként és időszakaként emlegeti, a hazájukat elhagyott, elűzöttek sorsa tovább terhelte az amúgy is feszült viszonyt.

A vér és pusztulás a végletekig leegyszerűsíthető okból alakult ki; a zsidó és arab lakosság azonos területre tartott igényt, és az ENSZ megalakulása előtt létrejött Arab Ligába¹⁹ tömörült környező arab államok nem ismerték el az új szomszédjukat, a két szuperhatalommal ellentétben. Olaj volt a tűzre, hogy Izrael nem rögzítette határait, ellenben minden bevándorlást jogszerűnek nyilvánított.

Izrael korán, az első háborúban tesztelhette életképességét, azóta megkérdőjelezhetetlen a biztonság és letéteményesei; az erőszakszervezetek.

Külső-belső hatékonyságuk egyik bizonyítéka az állam fennmaradása, külhoni elismertségüket jól példázza a hidegháborús titkosszolgálati bon mot; az amerikaiak a leggazdagabbak, az oroszok vannak a legtöbben, és az izraeliek a leghatékonyabbak.

A hadseregnek általában magas a presztízse a társadalomban, és mindent meg is tesz beágyazottságának fenntartására; tanulást kínál, rádiót tart fent, mindenhol jelen van, és nem mellesleg az állami és politikai réteg egyik előszobája.

Az izraeli hadsereg küldetése keresetlen egyszerű; megóvni Izrael Állam létét, területi integritását, és szuverenitását. Megvédeni Izrael lakosait, és harcolni a terrorizmus minden formája ellen, ami a mindennapi életet fenyegeti²⁰. Etikájában őrzi a zsidó kultúra és a hadsereg történelmi hagyományait, Izrael Állam alapelveit, demokratikus intézményeit, jogát, továbbá az emberi élet értékén és méltóságán alapuló univerzális erkölcsi alapelveket.

Alapelveit többször kipróbálta a gyakorlatban is²¹;

1. Izrael egyetlen háborút sem veszíthet el,
2. a műveletek célja a stratégiai védekezés, nem a területszerzés
3. a politikai jellegű háborúk elkerülése, hihetően elrettentő magatartás
4. Az eszkaláció megelőzése
5. A háború kimenetelét gyorsan és határozottan eldönteni
6. Harcolni a terrorizmus ellen.
7. Nagyon alacsonyan tartani a halottak számát.

Ennek érdekében fel kell készülni a védelemre;

1. Kisméretű fennálló hadsereg korai előrejelző rendszerrel, állandó légi erő és haditengerészet
2. Hatékony tartalékos mobilizálási és szállítási rendszer

És az ellentámadásra;

1. több fegyvernem támadása
2. a csatatér gyors áthelyezése az ellenfél területére
3. a háború céljainak gyors elérése

¹⁶ Gömöri Endre: *A cár vakarózik* Panpress, 1999

¹⁷ Nakba Day. http://en.wikipedia.org/wiki/Nakba_Day letöltés ideje: 2010. március 16.

¹⁸ Al-Nakba. <http://www.alnakba.org/> letöltés ideje: 2010. március 16.

¹⁹ Az Arab Liga 1945 március 22-én, Kairóban alakult, tagjai Egyiptom, Jemen, Szaúd-Arábia, Transzjordánia, Irak, Szíria és Libanon voltak. Palesztina függetlenségéig részt vett munkájában. Tagjai az első 1948-as izraeli háború után kölcsönös védelmi-gazdasági egyezményt kötöttek, ezt a kollektív védelmi paktumot azonban a gyakorlatban nem alkalmazták. Tagjainak száma emelkedett; 1983-ban Algéria, Bahrein, Dzsibuti, Egyesült Arab Emírségek, Irak, Jemeni Arab Köztársaság, Jemeni Népi Demokratikus Köztársaság, Jordánia, Katar, Kuvait, Libanon, Líbia, Marokkó, Mauritánia, Omán, Szaúd-Arábia, Szíria, Szomália, Szudán, Tunézia.

1976-ban felvették a Palesztin Felszabadítási Frontot, Egyiptom tagságát a Camp David-i megállapodás felfüggesztették 1978-ban.

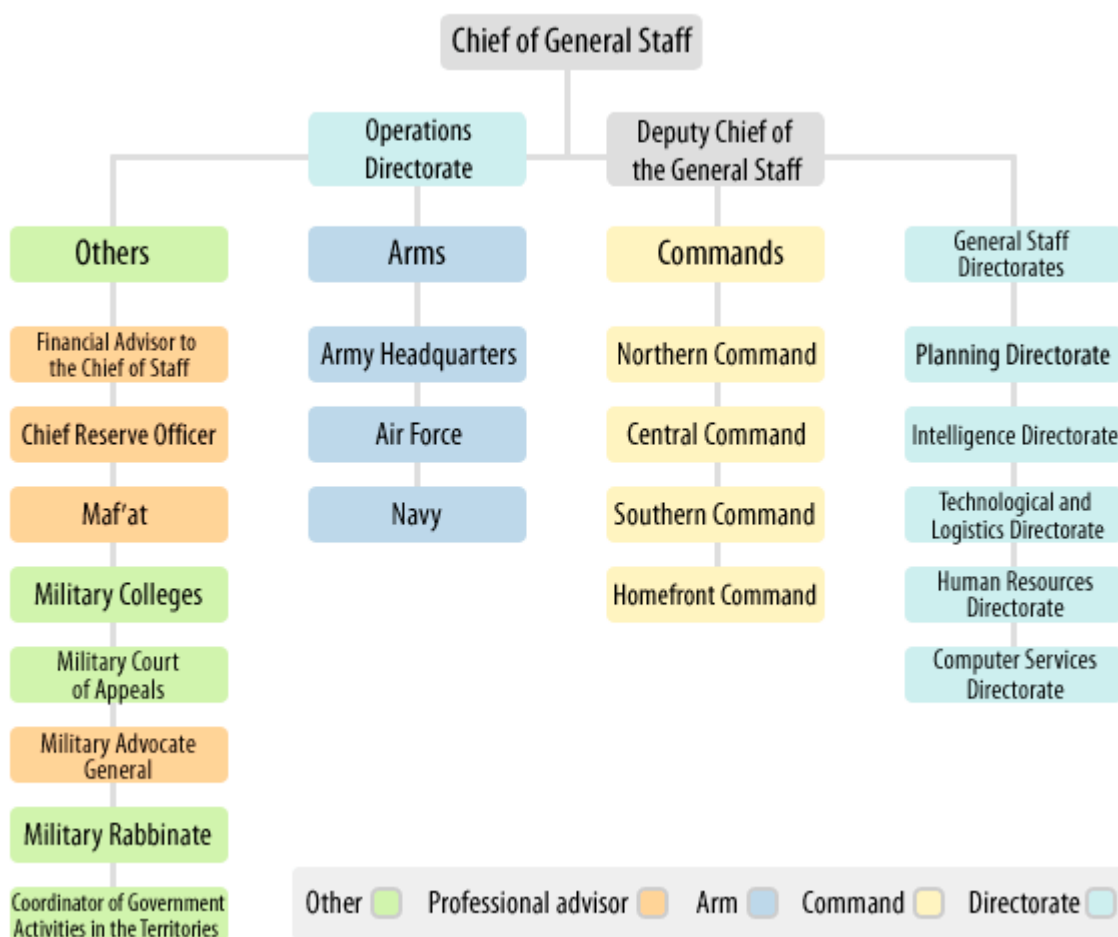
²⁰ IDF. <http://dover.idf.il/IDF/English/about/doctrine/default.htm> letöltés ideje: 2010. március 16.

²¹ http://dover.idf.il/IDF/English/about/doctrine/main_doctrine.htm letöltés ideje: 2010. március 16.

A hadsereg a hagyományos hármas tagozódás alapján épül fel: szárazföldi erők (Israel Defense Forces, IDF), légierő (Israel Air Force, IAF), és haditengerészet (Israel Naval Forces IN), valamint ifjúsági szervezet (Nahal - Úttörő Harcoló Ifjúság Pioneer Fighting Youth).

A hadsereg sorozásos rendszerű, 18. betöltött életévtől a drúz és zsidó állampolgároknak kötelező 3 évet szolgálni, ez a nőknél 21 hónap, és önkéntes alapon a keresztények, muszlimok is szolgálhatnak, bár hallgatólagosan egyezmény alapján a különleges erők kapui zárva maradnak előttük. A tisztek számára 4 év a szolgálati idő, a tartalékos szolgálati kötelezettség az 51. életév betöltésével szűnik meg.

A hadra fogható korú, 16-49 év között férfiak száma 1,7 millió fő, a nőknél ez a szám csak 0,1 millióval marad el, és megdöbbentően magas a ténylegesen hadra fogható személyek száma, fele-fele megoszlásban mintegy 3 millió férfi és nő. A fejlett technológiai háttér és a jól képzett személyzet és proaktív hozzáállás miatt az izraeli hadigépezet félelmetes erőt képvisel.

Az izraeli haderő organogramja

Forrás: <http://dover.idf.il/IDF/English/about/structure/default.htm> letöltés időpontja: 2010. március 16.

A hadsereg magas színvonala nem előzmény nélküli, a nagy előd a magát szemérmesen önvédelmi szervezetként aposztrofáló Hagana az arab népességgel vívott harcokban sokszor kipróbálhatta magát, és részt vett a 1936-1939 közötti al-Husszeini vezette felkelésben²². Az állami keretek elnyerésével a haderő továbbra folyamatos nyomás alatt állt; elég csak a

²² Concise Timeline of Recent Israeli-Palestinian History <http://www.mideastweb.org/timeline.htm> letöltés ideje: 2010. március 16.

történelemkönyveket fellapozni, háborúk, beavatkozások, rendfenntartó akciók tömege adott munkát a Véderőnek, és a támogató szervezeteknek. A z 1948-as Függetlenségi háború, az 1956-os szuezi válság, az 1967-es hatnapos háború, az 1973-as Jom kippuri háború, az 1982-es libanoni „rendezés”, az a 2006-os libanoni második háború²³ mind élő bizonyítékai az erőszakos szervezetek hatékonyságának.

Állandó készenlétet igényelnek a korábbi megszállt területek, a zavargások kezelése, a határforgalom ellenőrzése (különös tekintettel a beszivárgó terroristákra), bár a helyzet sokat javult Ariel Saron miniszterelnök egyoldalú leválási tervének megvalósításával és palesztin területek körüli fal építésével. Az intézkedések célja a izraeli államot elszigetelni a palesztin területektől, ennek járulékos hatása, hogy a gazdaságilag életképtelen „szigetek” (a Gázai övezet és Ciszjordánia) immár politikailag is végzetesen megosztottak.

A nemzetbiztonsági struktúra majdnem tökéletesen leképezi a kihívásokat, bár a kezdetek nem zajlottak problémák nélkül. 1948. június 30-án, az Izraeli Véderő megalapítása után egy hónappal, a Hagana hírszerzésének parancsnoka gyűlést hívott össze, amelyen bejelentette az addigi monolit modell eltörlését, és több szolgálatra tagolását. Eszerint az Izraeli Hírszerző Közösség része a

1. „Politikai Osztály” ebből jön létre a polgári szolgálat: a Moszad (ייעודי דסומה) מידחוימ מדיקפתלו, fonetikusán HaMossad leModi'in v'leTafkidim Meyuhadim, Hírszerzés és Különleges Műveletek Intézete, héberül jelentése „intézet”) Izrael Állam nemzeti hírszerző ügynöksége²⁴.
2. „Hírszerző Szolgálat”, később katonai hírszerzés és elhárítás : az Aman,
3. és a belbiztonsági szolgálat: Sin Bét (יילכ ןוהטב תורש), fonetikusán Sin-Bet-Chaf - „Sabak”),
4. megemlítenő még két, dokumentációs funkciókat ellátó osztály a külügyminisztériumban. Egyikük az arab országok politikai légkörével foglalkozó kutatócsoport, a másik „Az Üldözött Országokban Levő Zsidók Irodája”.

Mint minden frissen kialakuló állami intézmény a Moszad is magán hordozta a elődszervezetei vonásait és korábbi reflexeiket, valamint a munkamorált és a belső struktúrát kialakító vezetők mentalitását. A Moszadot az oroszországi Vityebszkben Halperin néven Isszer Harel alapította. Életrajza tipikusnak mondható az államalapítók között. Családja kivándorol Lettországba, más források szerint Litvániába az 1922-es bolsevik puccs után, majd 1922-ben vagy 1930-ban az ifjú Harel, „Hakatin” azaz „Kicsi” már Palesztínában egy kibucban dolgozik öt évet, mielőtt megalapítja saját narancs-csomagoló üzemét. Eközben csatlakozik a Haganához, a titkos konspiratív telepes-hadsereghez, harcol az majdan megalakuló országért a zsidó önvédelmi szervezetben. 1936-ban a Notrim, a parti őrség tagja, ahonnan egy brit tisztnek adott pofon viszi a SAI soraiba. 1942-ben már a SAI tel-avivi főnöke. Innen tart kapcsolatot a Zsidó Ügynökség és a Hagana vezetőivel és az ország, Izrael Állam megalapításakor már ezredes. Ben-Gurion miniszterelnök egyik első parancsában megparancsolja neki, hogy süllyessze el az Irgun Zvai Leumi hajóját az Atalenát Tel-Aviv partjai előtt. 1948-tól 1952-ig Harel a Herun Bitahon, röviden Sin Bét, az általános biztonsági szolgálat főnöke, 1952-ben alakítják át a hírszolgálatot, ekkor lesz a Moszad főnöké, majd öt évvel azután az izraeli titkosszolgálat feje. Összekötő bizottság alakul, melynek feladata koordinálni a biztonsági értesüléseket, és tájékoztatni minden államigazgatási egységet az

²³ Timeline: Concise Chronology of Israel, Zionism and Jewish History http://www.zionism-israel.com/zionism_timeline.htm letöltés ideje: 2010. március 16

²⁴ Wikipédia <http://hu.wikipedia.org/wiki/Moszad> letöltés ideje: 2010. március 16.

őket érintő kérdésekről. Létrejön továbbá egy külföldre szakosodott központ, arab súlyponttal, a közvetlen veszélyek elhárítására.

A politikai hírszerzés, a Moszad ekkor kap autonómiát, tevékenységét a Knesszet egyik bizottsága felügyeli, a „Mevaker Hamedina” a számvevőszék felügyeli költségvetését, bevetési terveit a Knesszet Nemzetbiztonsági Tanácsának kell elfogadnia, egy miniszteri bizottság tanácsadási segédlete mellett. A Moszad tevékenységi területet a külföld, kevés, ám magasan képzett ügynök alkotja állományát. Elsődleges tevékenysége a humán hírszerzéshez, leplezett akciókhoz és terrorizmus-elhárításhoz kötődik²⁵, fókuszában elsősorban az arab országok és szervezetek állnak. A szervezet másodlagos céljai között szerepel zsidó menekültek Izraelbe telepítésének elősegítése Szíriából, Iránból és Etiópiából.

Székhelye Tel-Aviv, belső felépítése teljességében mindmáig ismeretlen²⁶, valószínűleg a klasszikus felderítés-végrehajtás munkamegosztás; az első részleg titkos jelentéseket készít a potenciális célterületről és célszemélyről, majd döntés születik a kapcsolódó végrehajtás mikéntjéről. Szabotázsokra, fedett merényletekre, félkatonai jellegű, célzott rajtaütésekre szakosodott a Mecadanak is nevezett csoport (később Komemiute), továbbá a különlegesen képzett osztagok egyik legjobbjai a Caesarea²⁷. A volt kommandósokból álló válogatott osztag történetéből csak egy részletet emelnék ki; ők álltak bosszút a Münchenben meggyilkolt sportolókért.

A két alapvető feladatot ellátó osztály mellett szintén fontos részt képeznek a politikai akciókra, illetve a baráti ügynökségekkel fenntartott viszony ápolására hivatott részlegek. Utóbbi azokat az országokat is figyeli, amelyekkel Izraelnek szorosabb diplomáciai kapcsolata nincsen.

A hatékonyságot a kis létszám mellett a világ zsidóságának sporadikus elhelyezkedése garantálja. A bevethető, beszervezett információsállító aktív vagy alvó ügynökök a kacsák, irányításukat a kácák végzik, becslések szerint alig pár tíz főt a világban. Míg az ügynök minőségét a vallási-etnikai hovatartozás garantálja, az irányítást a kis létszámú, szűrt állomány. Az egyik leghíresebb kacsá az 1985-ben kémkedésért letartóztatott, és életfogytiglani börtönre ítélt Jonathan Pollard, az amerikai haditengerészet hírszerzésének elemzője²⁸. A titkos anyagokat abban a meggyőződésben adta ki Izraelnek, hogy az Egyesült Államok életbevágó információktól fosztotta meg Izraelt.

A katonai hírszerzés-elhárítás szervezete a Modiin a Védelmi Minisztérium alá tartozik, irányítja a katonai attasék munkáját, cenzorálja a katonai illetékességgel bíró híreket, vizsgálja és osztályozza a környező országok eseményeit.

A titkosszolgálatokról nem szivároghat ki információ, a Modiin vezetője kivételével a nevek tabunak számítanak. A nyilvánosságra kerülő anyagok csak elhunyt illetve nyugállományban levő ügynökökről szólhatnak. A Moszad agresszív jellegét a kedvezőtlen stratégiai helyzet indokolja, ezt a kellő mennyiségű tudás képes csak kiegyenlíteni. Az ellenfél tökéletes ismerete teszi az izraeli haderőt valós képességeinél hatékonyabbá, amint azt három nagy háború és számtalan kisebb összecsapás igazolja.

Harel a CIA-val szoros együttműködésben dolgozott, a Szovjetunióról gyakran nyújtott értékes információt. Részt vett továbbá a Mapam, az izraeli baloldal egyik pártja elleni „piszkos trükk” kampányban. Harel Gamel Abdel Nasszer ellenfeleként megalapította a Trident-hálózatot, amelynek keretében a Moszad Törökország és Irán titkosszolgálatával karöltve dolgozott Egyiptom kormánya ellen a CIA pénzéből. Harelnak ugyanilyen fontos

²⁵ Erősít a Moszad .Hetek 2000. augusztus 26. http://www.hetek.hu/hatter/200008/erosit_a_moszad letöltés ideje: 2010. március 16.

²⁶ <http://www.lemonree.hu/egyebkep/linkkep/history/tortenetek/moszad.htm> letöltés ideje: 2010. március 16.

²⁷ Mike Ryan-Chris Mann-Alexander Stilwell: *A világ különleges katonai alakulatai*, Ventus Libro, 2003. pp. 121

²⁸ <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/US-Israel/pollard.html> letöltés ideje: 2010. március 16.

szerepe volt a náci háborús bűnösök elfogásában. 1960-ban a Harel vezette ügynökök elfogták és Izraelbe szállították Adolf Eichmann Argentínában, akit kilenc napig maga Harel hallgatott ki. Az akciót idegen felségterületen, fegyveresen hajtották végre, vagyis a nemzetközi jog szuverenitásáról rendelkező passzusainak megsértésével²⁹. A jeruzsálemi tárgyalás során „háborús-, zsidó emberek elleni- , és emberiség elleni bűnökben találta bűnösnek, és 1962. május 31-én kivégezték³⁰. Ez az akció magán viselte a Moszad főbb jellemvonásait: elszántság, pontos tervezés, gátlástalan végrehajtás. Az akcióról az egyik végrehajtó ügynök könyvet is írt³¹ (ha valóban ő írta), valamint filmen is feldolgozták az akciót³².

Hasonló sorsra jutottak az Egyiptomnak dolgozó német tudósok, akikért a Német Szövetségi Köztársaság diplomatái jegyzéket adtak át Izraelnek. Ennek következtében Ben-Gurion 1963-ban menesztette a jobboldal támogatását élvező Harelt a Moszad vezetői székéből. A miniszterelnöknek ezután le kellett mondania.

Egyik legnagyobb sikere Dr. Israel Beer miniszterelnöki tanácsadó leleplezése volt, aki a szovjet nagykövetségnek adott ki bizalmas dokumentumokat.

1965 és 1966 között Levi Eszkol miniszterelnök tanácsadójaként dolgozott, 1969 és 1973 között pedig a Knesszet képviselője volt. Hobbija az opera és a detektívregények voltak. 2003. február 19-én 91 éves korában halt meg az izraeli hírszerzés nagy öregje. Könyve, a „Ház a Garibaldi utcán” mai is bestsellernek számít, meg is filmesítették.

A Moszad története nem szöködik sikeres akciókban és drámai kimenekítésekben. A mai napig a legünnepeltebb izraeli kém Eli Cohen, akit a szervezet 1960-ban vett be soraiba, hogy később a szíriai katonai vezetés első vonalába építse be. A "damaszkuszi emberünként" utóbb híressé vált Cohen két éven át sikeresen szolgáltattott felbecsülhetetlen értékű információt rádión keresztül Izraelnek, mikor azonban kilétére fény derült, Damaszkusz főterén nyilvánosan felakasztották.

A Moszad szintén mártírnőként tiszteli Wolfgang Lotz izraeli ügynököt, akinek sikerült kulcsfontosságú egyiptomi katonai és belügyi személyekkel kapcsolatba kerülnie, és az Egyiptomban a hatvanas évek elején fejlesztés alatt álló német fegyverprogramot meghiúsítania. A Moszad egyik legsikeresebb akciója azonban a náci háborús bűnös, Adolf Eichmann elrablása volt. A koncentrációs táborokba szállított zsidók kiirtásának gyakorlati kivitelezőjét Argentínában rabolták el ügynökök, majd Izraelbe szállították, ahol bíróság előtt kellett felelnie tetteiért. A Moszad kudarcai között az egyik legsúlyosabb volt a lillehammeri incidens 1974. január 7-én. A norvég városban ugyanis az intézet ügynökei végeztek Ahmad Boushiki marokkói származású pincérral, akit összetévesztettek Ali Ahmad Salamehkel, az akkor még terrorcsoportként működő PFSZ egyik vezetőjével. Ali Ahmad Salameh kulcsszerepet töltött be az 1972-es müncheni olimpián végrehajtott, izraeli atléták elleni mélysárlás megtervezésében, és végül 1979-ben vesztette életét egy felrobbant autóban Libanonban.

A Moszad csak az izraeli miniszterelnöknek van alárendelve, az engedélyt is tőle kapja műveleteihez, a kormányfő nem köteles tájékoztatni kormánytagjait.

Külön bekezdést érdemel a „szikul hamemukád” intézménye³³. A kifejezés szűkebb értelemben olyan katonai akciót jelöl, amely Izrael által keresett terroristák megsemmisítését célozza, figyelemmel arra, hogy a katonai akció következtében a polgári lakosság körében ne legyen áldozat. A héber kifejezés magyarul beszédesen annyit tesz; „koncentrált

²⁹ Bruhács János: *Nemzetközi jog II.* pp. 30. Dialóg-Campus, 1999

³⁰ Gideon Hausner: *Ítélet Jeruzsálemben* Európa, 1984

³¹ Peter Z. Malkin, Harry Stein: *Eichmann a markomban* Budapest, 2002, Ex Libris

³² *Az ember, aki elfogta Eichmann* rendezte: William H. Graham

³³ <http://epa.oszk.hu/00800/00804/00192/34635.html> letöltés ideje: 2010. március 16.

megsemmisítés”, míg angolul „targeted killing”-nek fordítják. Ez persze azonnal fogalmi zavarokat is okoz, hiszen pontosan fordítva „célzott gyilkosságot” jelent, ezt szemérmesen „célzott likvidálás”-ként, „célzott felszámolás”-ként adják vissza a médiumok. Az intézmény azonban tágabban értelmezve mindenfajta kivégzést is jelöl, az ellenségnek nyilvánított személy hollétére való tekintet nélkül. Ez általában akkor vált ki diplomáciai bonyodalmat, ha az akció balul sült el, nyomok maradnak, ügynökök buknak le, vagy nem sikerül balesetnek, véletlennek, belső leszámolásnak álcázni. A közelmúltban is volt példa egy hasonló akcióra; január 20-án holtan találták meg egy dubaji szállodai szobában Mahmúd Abder-Raúf el-Mabhúh-t, a Hamász egyik vezető tisztségviselőjét³⁴. Testét áramütés érthette, és feltehetően fulladás okozta a halálát. Avigdor Liberman izraeli külügyminiszter nem volt hajlandó sem cáfolni, sem megerősíteni Izrael érintettségét az ügyben, s a hivatalos Izrael azóta is hallgat. Egyes izraeli szakértők szerint azonban Mabhúhot - aki a Hamász palesztin radikális mozgalom egyik katonai parancsnoka volt - január 20-án a Moszad izraeli titkosszolgálat módszerével ölték meg Dubajban.

A gyanúsítottak listája 18 tagú, ebből 11 képet nyilvánosságra is hoztak a hatóságok, a vizsgálat eddigi megállapításai szerint a tettesek hamis európai útleveleket használtak, köztük hat brit, három ír, egy francia és egy német útlevelet. Az érintett országok képviselői mind „elbeszélgettek” az izraeli tisztségviselőkkel, annyi azonban bizonyos; Meir Dagan nem mond le a Moszad vezetéséről.

A módszer annyira hatékony, hogy több ország is (fél)hivatalos doktrínája részévé tette³⁵,

Az Aman³⁶, mint Izrael Állam katonai hírszerzése és elhárítása az állam döntéshozói számára készít hírszerzési jelentéseket, háborús kockázati becsléseket, monitorozza az arab világ országait, lehallgatásokat végez, valamint mélységi műveleteket menedzsel. Az Aman szervezetenként független, a hadsereggel egyenlő státuszt élvez, körülbelül 7000 főt foglalkoztat. A külkapcsolati részlege felel Izrael katonai attaséinak tevékenységéért, valamint a külföldi hasonló profilú szervezetekkel való kapcsolatokért.

A légiere és haditengerészeti hírszerző egységek az Aman félig autonóm részei, előbbi főleg légi felderítést, célkijelölést és lehallgatást végez az arab országok légierijére vonatkozóan. A műveletek során gyakran használnak drónokat, ezek rádióirányítású, kamerákkal és egyéb technikai felderítő eszközökkel felszerelt pilótánélküli repülőgépek.

A haditengerészeti hírszerzés az ellenséges vízi egységek mozgását, a csempésztést figyeli, továbbá a partokon bonyolítható műveletekre vonatkozóan dolgoz ki terveket.

Az elektronikus, és jelfelderítést segítik a különböző megfigyelő állomások, többek között a Golán-fennsíkon, a Har Avitalban, és a Hermon-hegyen, utóbbi kettő Szíriát és Libanont tartja szemmel.

Története egyik fiaskójának tartják az 1973-as háborúban a nem megfelelő előrejelzést és hibás értékelést az egyiptomi-szíriai támadásra vonatkozóan, amely lehetővé tette a nagyobb arab térnyerést. A csorbát a szervezet 1982-ben a libanoni invázió idején köszörülte ki, megjósolva a szíriai helyőrséggel való összecsapás elkerülhetetlenségét. Saguy vezérőrnagy azonban a kabinetüléseken nem szállt szembe Beginnel és Saronnal, így a Szabra és Satila palesztin menekülttáborokban történt vérengzést kivizsgáló Kahan-bizottság hivatali kötelességzegést állapított meg esetében, így nyugdíjba vonult.

A Sin Bét: a Sin Bét mottója szerint „résen áll, de láthatatlan marad”, körülbelül 550 fő civil besorolású állománnyal rendelkezik. Feladatát úgy foglalta össze, hogy "megőrzi az állam és demokratikus intézményei biztonságát a terrorista veszélyekkel, támadásokkal, kémkedéssel,

³⁴ http://hvg.hu/vilag/20100219_dubaji_gyilkosság letöltés ideje: 2010. március 16.

³⁵ <http://www.cfr.org/publication/9627/> letöltés ideje: 2010. március 16.

³⁶ Aman. <http://www.fas.org/irp/world/israel/aman/index.html> letöltés ideje: 2010. március 16.

államtitkok leleplezésével szemben", ide tartozik a potenciálisan veszélyes elemek, terroristák felderítése, és félmillió arab ellenőrzése képezi munkájának legjavát. Nem végrehajtó alakulat, a rendőrséggel együtt hajt végre akciókat.

A szervezet megalakításakor a belső feszültségek legalább akkora veszélyt jelentettek a fiatal országra, mint az ellenséges arab külvilág³⁷. 1949. február 8-án törvénybe iktatták a belbiztonsági szolgálatot, ezt azonban egészen 1957-ig nem hozták nyilvánosságra.

A szervezet feladatköre egyre bővült; kémelhárítás, az arab felforgatás elleni műveletek, a létfontosságú infrastruktúra és intézmények védelme bel- és külföldön,

A személyzet is a feladatoknak megfelelően változott, a biztonsági és műveleti tisztek, kihallgatók, felderítők, elemzők, technikai és adminisztratív személyzet, biztonsági örök számai szolgálják a szervezet folyamatosan változó prioritású céljait.

Az ötvenes és hatvanas években a Sabak feladata a katonai szervezetek segítése volt a jobb- és baloldali szélsőséges csoportok ellen, valamint a főként arab és közép-európai kémek leleplezése.

1967-től a Sabak megkésztette erőit Júdeában és Szamariában, a Gázai-övezetben és a Golán-fennsíkon a terrorista támadások kivédésére, ezt követte a szervezet nemzetköziesítése az El Al izraeli légitársaság gépeinek elrablása³⁸ (és az 1972-es müncheni olimpián történt tragédia³⁹ (kilenc izraeli sportolót öltek meg a Fekete Szeptember terrorszervezet olimpiai faluba beszivárgó tagjai) után.

A nyolcvanas és kilencvenes években a terrorizmus elleni harc jegyében teltek továbbra is, a területi súlypontot áthelyezve Libanonra, ezt egészítette ki az alvilág elleni küzdelem, és a palesztin-üggyel összefüggő feladatok.

A titkosszolgálatok tevékenységének egyik paradoxona, hogy a szervezeteket csak a sajtóból ismerők számára működésüknek csak mélypontjai vannak. Csakhogy amíg a sikerek, a letartóztatott és kiutasított kémek, a semlegesített terroristák és csempészek mellett a sorozatos busz-, diszkó-, és bevásárlóközpont robbantások, Jichak Rabin miniszterelnök meggyilkolása a kontraszt, addig a látható kép egy nem túl sikeres apparátus. Ezért szükséges a sikerek és kurdarcok tanulságait elemezni és feldolgozni, a tanulás és fejlődés lehetőségét megragadni, és adaptálni a jövő hasonló helyzeteire.

Az emberi jogok kérdése szorosan az erőszakos szervezetek működéséhez kapcsolódik, így állandóan foglalkoztatja az nemzetközi szervezeteket. A harc bináris kódja realitása az „ölni vagy halni”, a háborús övezetekben azonban kevésbé kiélezettebb helyzetekben is eluralkodik az erőszak. Ennek sajnálatos velejárói a robbanószerek minél szofisztikáltabb elrejtése, a vallatás középkorias jellege, a mindent átható gyanakvás. Ugyan a hadsereg deklarált célja az veszteségek alacsonyan tartása, és az emberi élet és méltóság védelme, azonban gázai és libanoni műveleteiben bevetett a kazettás bombákat⁴⁰ és fehér foszfor gránátokat⁴¹.

A kazettás bombák a levegőben szétnyílnak, és több száz "kis bombát" szórnak szét nagy területen. Ez utóbbiak nem mindig robbannak fel, virtuális aknamezőt hozva létre, megölve vagy megsebesítve azokat, akik később találják rájuk, például kíváncsi gyermekek⁴².

³⁷ The History of the ISA. <http://www.shabak.gov.il/English/History/Pages/History.aspx> letöltés ideje: 2010. március 16.

³⁸ Middle East Terrorist Incidents 1968-1973 <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsourc/Terrorism/incidents.html> letöltés ideje: 2010. március 16.

³⁹ München: a tragédia árnyékában http://www.fn.hu/olimpia/tortenelem/20080803/munchen_1972_tragedia_arnyekaban/ letöltés ideje: 2010. március 16.

⁴⁰ Libanon: tovább gyilkolnak az izraeli kazettás bombák.

<http://www.dunatv.hu/kulfold/libanontovabbgylkolnakazizraelikazettasbombak.html?query=%C3%A9gicsap%C3%A1s> letöltés ideje: 2010. március 16.

⁴¹ Izrael elismerte a fehér foszfor bevetését NOL 2010. február 1.

http://nol.hu/kulfold/foszforlovedekeket_bevevo_tiszteket_buntettek_meg_izraelben letöltés ideje: 2010. március 16.

⁴² Nem lesz több kazettás bomba Figyelőnet 2008. máj. 28. http://www.fn.hu/kulfold/20080528/nem_lesz_tobb_kazettas_bomba/ letöltés ideje: 2010. március 16.

Izrael fenntartja a jogot a kazettás bombák alkalmazására és azt állítja, hogy kizárólag a nemzetközi joggal összhangban veti be ezeket a fegyvereket. A Human Rights Watch New York-i jogvédő szervezet szerint azonban a nemzetközi normákat megsértve civil területeken használták a bombákat.

Az első világháborúban kifejlesztett fehér foszfor a levegővel érintkezve éles fényt bocsát ki, ezért helyszíni harcok megvilágítására és harctéri egységek leplezésére használják. A rendkívül mérgező anyag a bőrhöz érve égési sérüléseket, szív-, máj-, és vesebántalmakat okozhat, bevetését gyújtófegyverként a hagyományos fegyvernemekről szóló 1980-as szerződés tiltja. 2005-ben az amerikai hadsereg is cáfolta, hogy a felkelők ellen fordították volna Irakban.

A fehér foszfor bevetéséhez szabályai szerint civilek vagy lakott területek ellen tiltja a nemzetközi hadijog, vagyis ez háborús bűncselekménynek számít, de álcázó füstfüggöny alkotóelemeként nyílt területen bevethető.

A már idézett Human Rights Watch korábbi jelentése szerint a fehér foszfor bevetése elterjedt gyakorlat volt, több polgári személyt is áldozatul ejtve a 2009-es gázai Öntött Ólom hadműveletben. Erre adott márciusi válaszában az izraeli hadsereg leszögezte, a fehér foszfort csak a nemzetközi törvényekkel összhangban használták, és minden alapot nélkülöznek azok a feltevések, amelyek ennek ellenkezőjét állítják.

Az események végkimenetele, hogy az izraeli hadsereg megbüntetett két magas rangú tisztet azért, mert engedélyezték fehér foszforlövedékek használatát a tavaly a Gázai övezet ellen indított offenzívában. Ez az első alkalom, hogy Izrael elismerte az illegális fegyver bevetését.

Az Amnesty International jogvédő szervezet is többször elítélte Izraelt a letartóztatott palesztinok embertelen bánásmódjáért, és a kényszerítő, esetleg nem halálos eszközök válogatás nélküli bevetéséért.

Az ország létezését többen azonban a haderő egyik különleges, meg nem erősített

A hagyományos fegyverek mellett léteznek egyéb harcászati megoldások is, közkeletű nevükön az ABC, vagy tömegpusztító-fegyverek (WMD - Weapons of mass destruction). Az atom (atomic), biológiai (biological) és vegyi (chemical) fegyverek, ideálisak az Izraelhez hasonló többfrontos, nagy túlerővel szemben vívott háborúkban, fő alkalmazási területük mégis az elrettentés fenntartása.

A közel-keleti körülmények között Izrael hivatalosan nem erősíti meg és nem is cáfolja az atomfegyvereiről szóló híreket, azonban egy, a dimonai erőműben dolgozó atomtechnikusnak köszönhetően a világ tudomást szerzett az atomfegyverek létéről. Az 54 éves Mordeháj Vanunu 18 évet töltött börtönben kémkedés címén, mert a The Sunday Times című brit lapnak fényképfelvételeket adott át munkahelyéről, a dimónai atomerőműről. Kézre kerítését a Moszad oldotta meg; 1986-ban Rómában egy ügynöknő elcsábította, majd elrabolták és hazaszállították, bíróság elé állították és elítélték, 2004-ben szabadult. Ezután a nemzetközi bíróságok ellenére az izraeli hatóságok mintegy karanténba zárták, nem adtak neki útlevelet, nem érintkezhet külföldiekkel, újságírókkal, továbbá több alkalommal emeltek ellene vádat a korlátozások megszegése miatt⁴³. A zsidó állam létezésének jogát is tagadó, keresztény hitre áttért Vanunu azzal érvel, hogy a nemzetközi ellenőrzés megtagadásával Izrael regionális feszültséget kelt és kiprovokálja egy „egy második holokauszt” veszélyét.

Izrael szerint a több mint 40 éves létesítmény kutatóreaktor. Külföldi szakértők viszont úgy vélik, hogy Izrael a dimónai létesítmény révén feltehetően akár 200 atomtöltettel is rendelkezhet⁴⁴. Ezt azonban elég nehéz lesz igazolni, a zsidó állam ugyanis nyitva hagyja maga számára a legtágabb opciókat is, nem hajlandó aláírni az atomsorompó-egyezményt és

⁴³ Második holokausztról beszél Vanunu Népszabadság 2009. december 29.

http://www.nol.hu/archivum/masodik_holokausztról_beszél_egy_izraeli_atomtudos letöltés ideje: 2010. március 16.

⁴⁴ Tiltott repülés izraeli atomreaktor felett Népszabadság 2009. október 6. http://nol.hu/kulfold/tiltott_repules_izraeli_atomreaktor_felett letöltés ideje: 2010. március 16.

bármilyen ellenőrzésnek alávetni az atomerőművet. Az Egyesült Államok részéről az aggodalma ellenére továbbra rokonszenv övezi e törekvéseket, Barack Obama ugyanis tartja magát a négy évtizedes megállapodáshoz, hogy Washington nem firtatja az Izrael nukleáris arzenáljával kapcsolatos kérdéseket⁴⁵. A megegyezés értelmében az Egyesült Államok mindaddig passzív módon elfogadja Izrael atomhatalmi státusát, amíg az nem hozza nyilvánosságra azt vagy nem hajt végre atomfegyver-kísérletet. A megállapodásról - amelyről nem készült hivatalos feljegyzés - az izraeli és az amerikai kormány soha nem ismerte el nyilvánosan, hogy létezik.

Feltevések szerint Izrael nukleáris doktrínájának, a „hosszú folyosó”-nak a lényege, hogy Izrael csak azután fontolja meg a nukleáris leszerelést, ha minden állam, amellyel hivatalosan még háborúban áll, békét kötött vele, és minden szomszédos ország feladta nemcsak atomfegyverkezési programját, hanem vegyi és biológiai fegyverkészletét is. Izrael a vele szemben ellenséges környezetben fennmaradásának biztosítékát látja atomfegyvereiben.

⁴⁵ Obama nem firtatja Izrael nukleáris titkait Népszabadság 2009. október 2.
http://nol.hu/kulfold/obama_nem_firtatja_az_izraeli_nuklearis_titkait letöltés ideje: 2010. március 16.

Irodalom:

<http://www.mahal-idf-volunteers.org/information/background/content.htm>

<http://www.globalsecurity.org/military/world/israel/army-equipment.htm>

<http://dover.idf.il/IDF/English/about/default.htm>

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/is.html>

http://en.wikipedia.org/wiki/Israel_Defense_Forces

http://samsonblinded.org/titles/Israeli_military_strategy.htm

<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/3581.htm#econ>

Richard Deacon: *Az izraeli titkosszolgálat*, Kabal Kft., 1991.

Gordon Thomas: *Moszad*, JLX Kaidó, 2005.

Efraim Halevy: *A Moszad főnöke voltam*, JLX Kiadó. 2007.

Benjamin Netanjahu: *Harc a terrorizmus ellen*, Alexandra, é. n.

Pe

Mike Ryan-Chriss Mann-Alexander Stilwell: *A világ különleges katonai alakulatai*, Ventus Libro, 2003.

Janusz Piekalkiewicz: *A kémkedés világtörténete I.-II.* Zrínyi (é.n.)

Mordechai Schoenfeld: *Quo vadis Izrael?*, Ku.K Kiadó, 2002

Jacques Derog –Hesi Carmel: *Szupertitkos Izrael*, Akadémiai, 1991

Oszetzky Tamás: *Arab-izraeli háborúk, 1948-1982* Zrínyi, 1984

Makai György: *Izrael három háborúja*, Kossuth, 1968

Peter Z. malkin, Harry Stein: *Eichmann a markomban* Budapest, 2002, Ex Libris